

УДК 334.722:330

Ярема Б.П.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри державних та місцевих фінансів
Львівської державної фінансової академії***Остафій М.М.***аспірант кафедри державних та місцевих фінансів
Львівської державної фінансової академії*

ЕКОНОМІЧНІ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

У статті досліджені економічні процеси розвитку країни, які являються основними парадигмами розвитку підприємницького потенціалу. Тенденції розвитку підприємницького потенціалу на регіональному рівні. Запропоновано напрями оптимального розвитку підприємницького середовища в регіоні.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ефективність бізнесу, економічні бар'єри, потенціал регіону, результати діяльності.

Ярема Б.П., Остафій М.М. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

В статье исследованы экономические процессы развития страны, которые представляются основными парадигмами развития предпринимательского потенциала. Тенденции развития предпринимательского потенциала, на региональном уровне. Предложены направления оптимального развития предпринимательской среды в регионе.

Ключевые слова: конкурентоспособность, эффективность бизнеса, экономические барьеры, потенциал региона, результаты деятельности.

Yarema B.P., Ostafiy M.M. ECONOMIC PARADIGMS OF DEVELOPMENT OF ENTERPRISE POTENTIAL OF REGION

In the articles investigational economic processes of development countries which appear the basic paradigms of development of enterprise potential. Poggress of enterprise potential trend, are at regional level. Directions of optimum development of enterprise environment are offered in a region.

Keywords: competitiveness, business efficiency, economic barriers, potential of region, results of activity.

Постановка проблеми. Регіональний розвиток є основною пріоритетною складовою малого та середнього бізнесу. Оскільки його вплив на економічну ситуацію є досить вагомим, актуальним є дослідження проблем у цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомі наукові дослідження в цьому напрямку належать З. Варналію, С. Мочерному, С. Реверчуку, П. Буряку, О. Кузьміну, Н. Дребот та іншим.

Постановка завдання. Основне завдання в дослідженні полягає у формуванні пріоритетних сфер для розвитку малого та середнього бізнесу в регіонах, зокрема на основі результатів діяльності Львівського регіону.

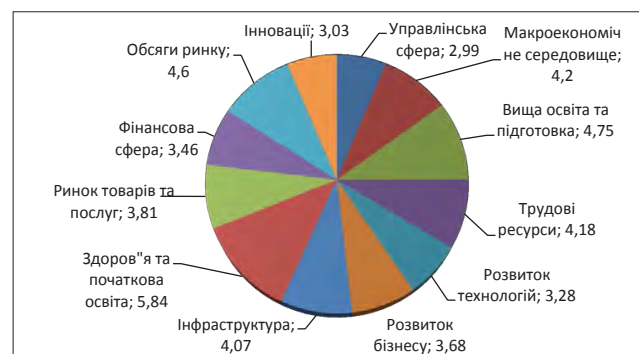
Виклад основного матеріалу дослідження. Економічний розвиток у сучасних умовах перебуває в нестабільному стані, темпи розвитку виробництва потерпають від низки проблем що виникають у внутрішньому середовищі та на міжнародній арені. Основною пріоритетною складовою регіонального розвитку варто вважати малий та середній бізнес, оскільки його вплив на економічну ситуацію є досить вагомим. Характерними показниками для розвитку малого та середнього бізнесу в регіонах є мобільність капіталу, висока інвестиційна ефективність та інноваційність.

Основним завданням успішності і ефективності розвитку підприємництва є подолання економічних бар'єрів, що дозволить бізнесу максимізувати прибутку від діяльності та задовольнити потреби суспільства. Ключ до вирішення основних проблем варто шукати в регіональних складових, що формують економічний потенціал суспільного зростання.

Ефективність малого та середнього бізнесу лежить у площині економічного потенціалу країни та регіону, як основний сегмент, на який варто звернути увагу.

Дослідження на міжнародному рівні проводяться відомими компаніями. Індекс глобальної конкурентоспроможності відображає парадигми економічного розвитку усієї країни через призми світових економічно-розвинених держав.

За результатами 2013–2014 року, Україна в рейтингу глобальної конкурентоспроможності зайняла 84 позицію, отримавши 4,05 балів з 7 можливих. Згідно результатів, найбільшим торговельним партнером була Росія, найбільший інвестор – Кіпр, а найбільш динамічний ринок в Китаї. До 2006 року в країні спостерігався ріст усіх показників рейтингу, після цього відбулось нестабільне зростання. На сучасному етапі показники на тому самому рівні, що й у 2006 році, тобто покращень не відбулось. Лідруючі позиції належать освітній галузі, гірше з показниками що стосуються інфраструктури, технологій та бізнесу, а найнижчі показники в сфері інновацій та управління, рис. 1.

Рис. 1. Показники індексу конкурентоспроможності України 2013–2014 роки

За матеріалами World Economic Forum

Громадська позиція відображає найбільш проблемні чинники що найбільш негативно впливають на бізнес в Україні, серед яких: корупція, бюрократія, відсутність доступу до фінансів, податкова політика. Менш негативний вплив мають людські фактори, а саме підготовка персоналу та ставлення робітників до виконання обов'язків, рис. 2.

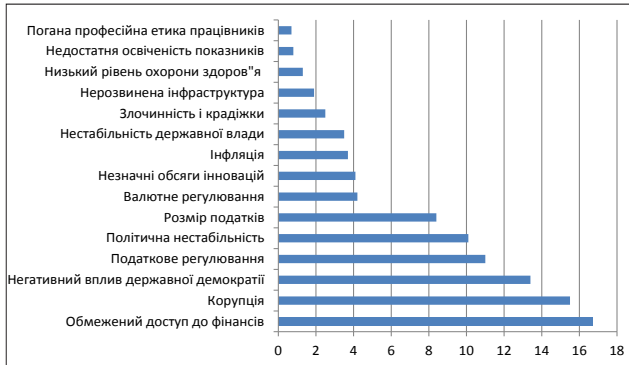

Рис. 2. Проблемні фактори ведення бізнесу в Україні 2013–2014 рр.

За матеріалами World Economic Forum

Отже, подолання економічних бар'єрів дозволить бізнесу максимізувати прибутку від діяльності та задовольнити потреби суспільства.

Кожен регіон в Україні характеризується індивідуальними можливостями, у залежності від наявних трудових та природних ресурсів. Відповідно до економічного потенціалу регіону та його інвестиційної привабливості відбувається інвестування найбільш потенційно вигідних проєктів. Інвестори спрямовують свої фінансові ресурси в ті сфери які є найбільш прибутковими, рис. 3.

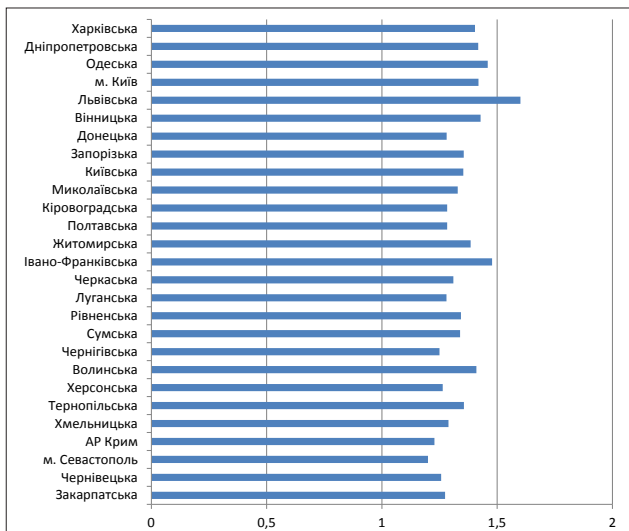

Рис. 3. Індекси інвестиційної привабливості регіонів

Таким чином, найвища інвестиційна привабливість характерна для Львівської (1,601), Івано-Франківської (1,478), Одеської (1,459), Вінницької (1,428) областей у м. Київ (1,419) та Дніпропетровській області (1,418). Найнижчі показники індексу характерні для: АР Крим (1,228), Чернівецької (1,250), Херсонської (1,264), Закарпатської (1,274) та Луганської (1,280) областей.

Експерти зазначають, що інвестиційну привабливість регіону формують наступні фактори: вигідне

географічне розташування, межування з розвиненими країнами, вихід до моря; розвинута інфраструктура (інженерна, вихід до моря; розвинута інфраструктура (інженерна, вихід до моря, морська, сільська, порти, шосе, залізниця); трудові ресурси (вільна та дешева робоча сила, освіченість); природні ресурси; економічна політика та діяльність місцевої влади; діяльність органів влади із залучення інвесторів; полегшення процедур реєстрації та ведення бізнесу; розвинутий ринок.

Найбільш негативними факторами впливу на інвестиційну привабливість є: несприятливий регуляторний клімат та корупція; погана екологія та низькі показники демографічної ситуації.

Більшість регіонів України є прикордонними та межують з сусідніми державами, що робить їх вигідними партнерами для міжнародної торгівлі та експортної діяльності. Лише п'ять областей межують з внутрішніми регіонами та не мають прямого виходу до держав-сусідів. Найбільшими промисловими центрами варто вважати: Львівську, Київську та Донецьку області. Важливими туристичними центрами є гірські регіони, зокрема Карпатські та Кримські гори.

На Львівщині основна економічна діяльність зосереджена в промисловому секторі, торгівлі, ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, транспорті та зв'язку, операціях з нерухомим майном, оренді, інжинірингу та наданні послуг підприємцям, сільському та лісовому господарстві, мисливству.

Вигідне географічне положення та транзитний потенціал дозволяють швидше знаходити можливості для міжнародної співпраці, оскільки кордони межують із Східними кордонами Європейського союзу, а транспортно-географічне розташування знаходиться на перетині міжнародних шляхів «схід-захід».

Львівський регіон є туристично привабливим та активно розвивається ІТ-сектор. За результатами дослідження конкурентоспроможності регіонів, найбільш негативними факторами впливу на розвиток бізнесу є податкова політика, неефективність держпарату, доступ до фінансування, регіональна митна політика, злочинність і крадіжки, рис. 4 [5].

Рис. 4. Проблемні фактори для ведення бізнесу в 2013 році Львівської області

За результатами опитування керівників підприємств у 2013 році

Незважаючи на негативні чинники впливу на бізнес, інвестиційний потенціал регіону приваблює іноземних інвесторів. Найвищий обсяг іноземних інвестицій в економіку Львівської області здійснювали 36 країн, зокрема з країн ЄС надійшло близько 90,2% загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Лідерами інвестування є: Кіпр – 478,2 млн. дол.США; Польща – 397,9 млн.дол.США; Австрія – 220,8 млн.дол.США; Німеччина – 84,7 млн.дол. США; Швейцарія – 76,2 млн.дол.США.

14 листопада відбулось підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Фінансово-кансалтинговою компанією ТзОВ «Стар Консалтинг» та Львівською обласною державною адміністрацією. У цьому Меморандумі йдеться про співпрацю в напрямку залучення коштів фінансової допомоги Європейської комісії в економіку та соціальну сферу Львівської області. Дія цього документу три роки, основний напрям модернізація та реконструкція підприємств комунальної власності шляхом підготовки та реалізації відповідних грантових, кредитно-інвестиційних, лізингових та інших проектів, у тому числі у форматі державно-приватного партнерства [2].

На нашу думку, державно-приватне партнерство повинно будуватись на взаємовигідних умовах. Державна підтримка підприємства у вигляді стимулюючих законодавчо-нормативних актів та інноваційних впровадженнях підприємств у найбільш економічно вигідні проекти. Потенціал регіону повинен бути основним фактором під час здійснення підприємницької діяльності. Досягти високого рівня розвитку, можливо лише при ефективному використанні ресурсів.

За результатами аналітичних даних, Львівська область у 2013 році знаходилась на 12-й позиції серед регіонів України, показник кількості підприємств на 10 тис. населення становить – 70 підприємств. За цей період в області функціонувало 17,8 тис. малих підприємств, у порівнянні з попереднім роком їх кількість збільшилась на 9%, рис. 5.

Таким чином, найбільша кількість підприємств на 10 тис. населення зосереджена у Львові (127), м. Трускавець (120), Пустомитівському районі (79), Моршині (73). Найнижча підприємницька активність характерна для Турківського району (11), Старосамбірського району (22), Самбірського району (24), Стрийського району (25).

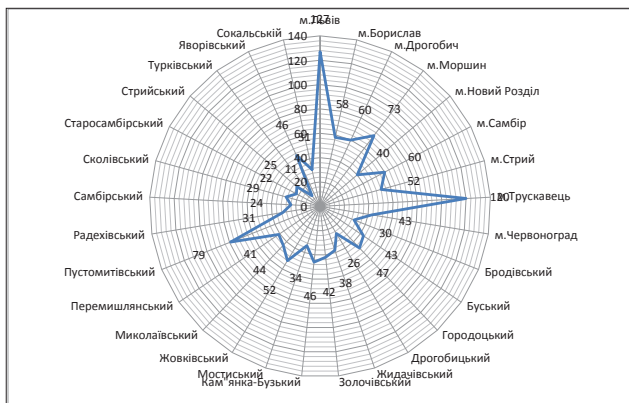

Рис. 5. Кількість підприємств на 10 тис. наявного населення, [1]

Підприємницька активність малих підприємств у різних сферах економічної діяльності займає різні позиції. Зокрема, найбільш активні малі підприємства в сфері оптової та роздрібно торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів. Деякі показники у промисловій сфері, в операціях з нерухомим майном, будівництві, професійній, науковій та технічній діяльності, сільському, лісовому та рибному господарстві, рис. 6.

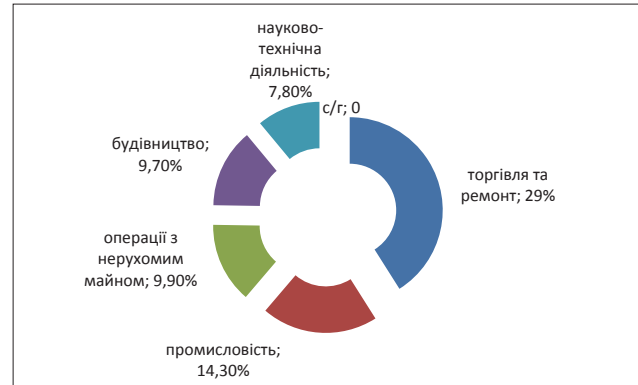

Рис. 6. Частка зайнятих підприємств за видами економічної діяльності у Львівській області, [1]

Основні показники діяльності підприємств характеризуються нестійкими результатами. Кількість малих підприємств у середньому кожного року зростає на 1000 одиниць, а за показниками зайнятості спостерігається спад, близько 1% кожного року. Обсяг реалізованої продукції притаманна позитивна динаміка, але ці показники не характеризуються високими темпами розвитку, табл. 1.

Малими підприємствами в 2013 році реалізовано продукції на суму 26 млрд. грн, частка реалізованої продукції малими підприємствами в 2013 році зростає на 0,6% та становить 19,8%. Хоча серед малих підприємств кількісну перевагу становлять мікропідприємства, але частка зайнятих на них лише 40,1%, у тому числі 39,5% найманих працівників.

За підсумками 2013 року фінансовий результат до оподаткування зріс на 21,3 млн.грн, або становить 75,8 млн.грн. Малими підприємствами було одержано 35,% прибутку (1456,9 млн.грн), а збиткові підприємствами становили 35,1% (-1381,1 млн.грн).

Найвища частка малих підприємств зосереджена у Львові – 55,3% від загальнообласної кількості малих підприємств. Львівській області належить 3,9% загальнодержавного обсягу реалізованої продукції та 5,2 кількості найманих працівників.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, оцінюючи економічні парадигми та показники підприєм-

Таблиця 1

Основні показники діяльності підприємств Львівської області

Показники	2011	2012	2013
Кількість малих підприємств, одиниць	15695	16368	17849
у тому числі мікропідприємств	12653	13447	15062
Кількість малих підприємств на 10 тис. населення	62	64	70
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	118,6	109,2	103,6
у тому числі на мікропідприємствах	45,1	42,8	41,5
Кількість найманих працівників, тис. осіб	114,4	104,7	97,5
у тому числі мікропідприємствами	43,4	40,5	38,4
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн	23621,8	25389,6	26017,7
у тому числі мікропідприємствами	7436,5	8268,0	8652,0

ницької діяльності можна сказати, що підприємництво є потенційно ефективним для економічного сектору. Та несприятливе середовище в якому функціонує бізнес не є стимулюючим. Пріоритетними галузями для розвитку малого та середнього бізнесу у Львівському регіоні є: туристичний сектор, ІТ-технології, торгівля. Варто звернути увагу на побудову правильної політики структурної діяльності, рівномірного розподілу фінансових ресурсів між галузями, спростити контроль за діяльністю підприємств.

Забезпечити дані умови зможуть міжнародні спікери, які будуть будувати діяльність своїх підприємств у новому форматі. Це мають бути інформаційні агентства, які будуть займатись адаптацією вітчизняних підприємств до вимог ЄС. Такий новий вид діяльності роботи підприємств зможе забезпечити швидкий збут товарів і послуг на світові ринки, основна мета їх роботи має полягати в спрощенні та вивченні процедур для виходу на міжнародні ринки.

Сучасний світ диктує свої умови ведення бізнесу, тому підприємствам які хочуть бути конкурентоспроможними на міжнародних ринках необхідно розвиватись, удосконалювати процеси діяльності використовуючи економічний потенціал регіону. Трансформація ринкових відносин проходить швидкими темпами, попит що формується на ринку в підприєм-

ницькому секторі диктує свої правила та умови, тому особлива увага повинна буде зосереджена на розвитку нових типів підприємств, серед яких соціальне, інтелектуальне, віртуальне.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний комітет статистики України. Головного управління статистики у Львівській області. – Львів, 2013.
2. Департамент фінансової політики Львівської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/lmr>.
3. Аналітичні матеріали Міжнародного фонду «Відродження». Громадський моніторинг бюджетів міст обласного значення Львівської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/about/irf>.
4. Аналітичні матеріали конкурентоспроможності України в 2013 році за результатами дослідження World Economic Forum. – World Economic Forum, 2013.
5. Аналітичні результати опитування керівників підприємств у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.competitiveukraine.org.ua>.
6. Бізнес-мережа Львівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.biznet.lviv.ua>.
7. Веб-портал Держреєстра в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsvu.gov.ua>.
8. Програма розвитку малого і середнього підприємництва у Львівській області на 2013-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://loda.gov.ua>.